
Na lokalni, regijski in državni ravni bodo uveljavljene rešitve, s katerimi bosta zagotovljeni potrebna odzivnost in učinkovitost ob različnih vrstah nesreč, ki jih povzročajo sodobni viri ogrožanja.

Glede na potrebe, ogroženost in možnosti občin bo izvedena reorganizacija reševalnih služb ter civilne zaščite.

Uveljavljena bodo osnovna merila za financiranje dejavnosti zaščite, reševanja in pomoči v občinah glede na ocene ogroženosti posameznih občin tako, da bo zagotovljen enakomeren razvoj in delovanje potrebnih prostovoljnih, poklicnih in drugih sil za zaščito in reševanje v občinah, ki imajo slabše materialne možnosti.

V občinah se bodo zmanjševale razlike v opremljenosti gasilske in splošno reševalne službe.

Nadaljevalo se bo s krepitvijo gasilske organizacije kot enotne splošne reševalne službe, ki jo organizirajo vse občine in deluje enotno na celotnem ozemlju Republike Slovenije. Uveljavljena bo enotna rešitev za pokrivanje stroškov zdravstvenih pregledov, zavarovanja in drugih stroškov v občinah za delo prostovoljnih operativnih gasilcev. Zmanjševale se bodo razlike med prostovoljnimi in poklicnimi gasilci glede usposobljenosti, opremljenosti in izurjenosti.

Uveljavljene bodo rešitve, ki bodo stimulirale delodajalce, ki zaposlujejo prostovoljne gasilce in druge prostovoljne reševalce. Prizadevanja bodo šla tudi v smeri ureditve statusa prostovoljnih gasilcev v evropskem prostoru.

Pospешen bo prevzem sistema javnega alarmiranja v pristojnost države, posodobljeni bodo centri za obveščanje, nadaljevalo se bo z modernizacijo informacijsko komunikacijskega sistema civilne zaščite.

Nadaljevale se bodo aktivnosti za razvoj gasilske šole, vzpostavljena bo višja strokovna gasilska šola.

Zavedamo se nujnosti oblikovanja obrambnih sil, ki bodo sposobne solidarno in profesionalno sodelovati pri odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč doma in v tujini. To je eno od ključnih pričakovanj javnosti glede nalog obrambnih sil. Zato bomo vzpostavili sistem za skupno takojšnje delovanje ob naravnih in drugih nesrečah in v kriznih situacijah. Potrebna sta povečanje in posodobitev tistih enot, s katerimi bi okrepili zmogljivosti SV za naravovarstvene posege, za zaščito pred požari v naravi, pred povodnijo, plazovi in drugimi nesrečami. V kolikor bo potrebno, bomo z nakupom ustrezne opreme okrepili protipožarne zmogljivosti SV.

Na področju sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami bomo racionalizirali enote Civilne zaščite, uredili bomo pogodbeno izvajanje dela v teh enotah in pospešili izvajanje projekta nujne medicinske pomoči ter helikopterske pomoči SV. V tem okviru bomo vzpostavili pogoje za učinkovito posredovanje v primeru nenadnega onesnaženja morja ter v primeru nevarnosti nesreč z nevarnimi snovmi večjih razsežnosti. Med možnimi mladimi kandidati za gasilce bomo promovirali izobraževalni center za področje gasilcev v Sežani ter v Pekrah. Usklajevali bomo protokole za ukrepanje v naravnih nesrečah doma in v tujini, tudi s centrom za obveščanje Evropske unije (Monitoring information center EU) ter s postopki za izmenjavo informacij s koordinacijskim centrom Združenih narodov (UN-OCHA).

Solidarnost z zagotavljanjem hitrega in učinkovitega varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

1.

Stanje

Naravne nesreče so stalnice našega življenja. Navadno jih ne moremo predvideti, niti ne bistveno vplivati nanje, lahko pa poskrbimo za učinkovite preventivne ukrepe ter za hitro reševanje in pomoč, kadar se zgodi najhujše. Slovenski sistem zaščite in reševanja (ZIR) se je ob zadnjih nesrečah, kot so bili potresi, poplave, nekatere okolijske in industrijske nesreče, izkazal kot hiter in učinkovit, obenem pa so se pokazale tudi možnosti dodatnih izboljšav, ki bi še povečale učinkovitost. V LDS-u se še naprej zavzemamo za prostovoljno delo v gasilskih društvih, gorski reševalni službi in v drugih organizacijah, katerih delo visoko cenimo, saj so pomemben element slovenskega sistema zaščite in varstva pred nesrečami.

Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v Sloveniji je primerno podprt z zakonodajo (Zakon o varstvu pred nesrečami, Zakon o gasilstvu, Zakon o utopitvah) in ta hip sodi v področje dela Ministrstva za obrambo. Zaradi podnebnih sprememb, povečevanja števila nesreč in zaradi drugih nevarnosti, ki pretijo Sloveniji (terorizem, orožje za množično

uničevanje) je prebivalstvo Slovenije bolj ogroženo, kot je bilo ob nastanku države Slovenije. V zadnjih petnajstih letih je velike spremembe doživel obrambni sistem (profesionalizacija vojske, članstvo v NATO in EU), sistema varstva pred nesrečami pa nismo posodobili, zato še ni prilagojen novim okoliščinam.

2.

Vizija

Sistem naj ne sodi več v pristojnost Ministrstva za obrambo, temveč se mora osamosvojiti; ne kot ministrstvo, pač pa kot agencija, hkrati s tem pa se mora prilagoditi prihodnji pokrajinski organiziranosti Slovenije in resničnim potrebam. Nevzdržno je, da je državnih in občinskih uradnikov več kot strokovnih/poklicnih operativnih enot.

Ker je Slovenija, kar občine zadeva, razdrobljena, so tako rekoč vse naravne ali druge nesreče že pokrajinskega značaja. Na občinski ravni naj ostane varstvo pred lokalnimi požari, večjimi prometnimi in železniškimi nesrečami, zemeljskimi in snežnimi plazovi, lokalnimi razlitji nevarnih snovi v reke in potoke, vse naravne in druge nesreče (poplave, potresi, gozdni požari, suše, razlitje v morje ali v večje reke) pa je treba obravnavati na ravni pokrajine, zato morajo biti slednje za omenjeno varstvo primerno organizirane, opremljene in financirane.

Za večje nesreče je treba pripraviti načrte in se usposobiti za skupno sodelovanje in pomoč SV-ja, ki pa o svojem delu poroča Koordinacijskemu odboru na državni ali pokrajinski ravni (odvisno od tega, kako je vojska delovala). V okviru SV-ja je treba za varstvo pred nesrečami predvsem usposobiti helikopterske enote, RKB in inženirske enote. Del posebnih nalog, ki jih je prej opravljala CZ, je mogoče prenesti na SV, seveda pa jih je treba tudi financirati (usposabljanje, opremljanje).

Sistem je ostanek organiziranosti vojske po teritorialnem načelu (TO) in obveznega služenja vojaškega roka. Civilna zaščita (CZ) je imela velike težave s popolnjenjem enot, če pa so bile slednje že popolnjene, pa niso bile, razen na velikih državnih vajah, na terenu in niso znale uporabljati opreme, predvsem nove, ki se je iz neznanih razlogov skrbno hranila v skladiščih. Take enote so bolj enote na papirju kot pa resnična sila. Na drugi strani je v Sloveniji organiziranih 44.000 prostovoljnih gasilcev, ki svojo nalogo z veseljem opravljajo v prostem času. Samo človek, ki nalogo opravlja z veseljem, jo bo tudi dobro in učinkovito opravil. Zato predlagamo, da namesto vlaganja sredstev in energije v prostovoljno rezervo v okviru CZ-ja slednja namenjamo opremljanju in usposabljanju poklicnih in prostovoljnih gasilcev. Hkrati se soočamo s problemom, da so nekatera znanja prebivalstva, znanja, ki

so ključnega pomena ob nesrečah, v zadnjih 15-ih letih izpuhtela (nudenje prve pomoči, ravnanje ob nesrečah, evakuacija objektov, samozaščitno vedênje/ravnanje), saj se vsak poskus vnašanja teh vsebin v šole konča klavrno - morda tudi zato, ker ljudje sistem ZIR preveč enačijo z vojsko.

Centri za obveščanje (112) so v Sloveniji dobro organizirani, njihovo vlogo pa je treba krepiti še posebej na področju usklajevanja ob velikih nesrečah in na področju usklajevanja dela reševalnih služb. Državni center naj postane del nove agencije, regijski centri pa naj postanejo del pokrajinske službe za ZIR.

Raziskovalno delo na področju varstva pred nesrečami je pomemben dejavnik, ki prispeva k učinkovitejši odpravi posledic, boljši pripravljenosti in predvsem k preventivi pred nesrečami. Del teh raziskav je treba vključiti v nacionalne raziskovalne programe, pri tem pa povezovati tudi druga ministrstva (MOP, MK, MP).

3.

Ukrepi

Da bi še izboljšali sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, si bomo v LDS-u prizadevali:

- sistem organizirati v obliki agencije za varstvo pred nesrečami, in sicer na vladni, državni ravni, agencije, ki bo odgovorna neposredno predsedniku vlade. Zaradi prenosa nalog na pokrajine je treba temu primerno skrčiti agencijo na državni ravni (največ 100 zaposlenih, vključno s Centrom za usposabljanje na Igu), saj težišče operativnega dela ne bo več na državni ravni, ampak na pokrajinah. Glavna naloga agencije naj bodo državni načrti, državna zakonodaja s tega področja, priprava programov usposabljanja, raziskovalno delo in mednarodno sodelovanje (OZN-OCHA, EU-ECO, NATO-EADRCC ...);

- na ravni pokrajine organizirati pokrajinsko službo, odgovorno predsedniku pokrajine in pokrajinskemu svetu (kot že predvideva Osnutek zakona o pokrajinah). V zvezi s tem je treba v pokrajine razporediti ustrezno število upravnih delavcev iz regijskih uprav za obrambo s področja ZIR. Tudi pokrajine imajo pravico pripraviti pokrajinske predpise s svojega področja, še posebej tam, kjer je ureditev za vso državo nepotrebna (npr. razglasitev velike požarne ogroženosti). Civilna zaščita kot taka ni več potrebna, saj štabe lahko nadomestijo Koordinacijski odbor za varstvo pred nesrečami in krizno upravljanje pri vladi, odbor, ki ga vodi direktor agencije, s tem pa zamrejo tudi funkcije t.i. poveljnikov CZ-ja. Delo usklajuje Svet za nacionalno varnost, čigar naloge je treba jasno določiti, vključno s tem, kdo naj sedi v njem. Svet se zdaj sestaja bolj zaradi političnih kot varnostnih vprašanj, kar bo treba spremeniti. V to koordinacijsko telo sodi tudi častnik SV-ja, ki bo skrbel za stike in za koordinacijo s SV-jem. Na pokrajinski ravni naj bo organizacija podobna, le da se tam v delo vključujejo pokrajinske službe.

- na pokrajine prenesti del nalog, ki so za občine v pokrajini skupnega pomena, kar vključuje tudi razporeditev zaposlenih na občinah in sredstev;

- inšpekcijska služba naj v največji meri ostane na državni ravni, del posebnih pristojnosti pa prenesti na pokrajine;

- sistem ZIR mora temeljiti na reševalnih službah (poklicne gasilske brigade, gasilska društva, Gorska reševalna zveza, kinologi, Jamarska reševalna služba, Potapljaška zveza). Določene posebne naloge je treba prenesti na SV (RKB zaščita), kar zadeva edine redne delujoče enote CZ-NUS (neeksplodirana ubijalna sredstva), pa se zavzemamo za njihovo profesionalizacijo v tistih pokrajinah, kjer ta problem obstaja. Na državni ravni in v primeru terorizma naj se v ta namen uporabi policija;

- financiranje naj bo urejeno podobno kot doslej, s tem da je treba tako del občinskih kot državnih sredstev nameniti pokrajinam (v večini). Po vzoru požarnega sklada predlagamo ustanovitev posebnega sklada za nesreče, iz katerega se 6 % sredstev od zavarovalnih premij za nesreče

(poplava, zemeljski plaz, suša, toča, potres) prenese v sklad, ki ga upravljajo vlada in pokrajine;
- na državni ravni ohraniti le usposabljanje, ob čemer je treba sistem usposabljanja in Izobraževalni center za zaščito in reševanje na Igu nadgraditi in spremeniti v izobraževalno ustanovo državnega in mednarodnega pomena.

Izhodišča, iz katerih bi pri upravljanju obrambne politike v Sloveniji morali izhajati, so ločitev področja obrambe (področje MORS) ter zaščite in reševanja (lahko kot vladna agencija) ter vzporedno definirati sistem celovitega kriznega upravljanja /odzivanja v državi. V okviru slovenske vojske bi bilo potrebno zmanjšati število pripadnikov stalne sestave v SV na okoli 7.000 in pogodbene rezerve na do 3.000 pripadnikov pogodbene rezerve. Pri slednjih je treba natančno doreči koncept njihovega vključevanja v aktivnosti slovenske vojske (metoda 6mesecev usposabljanja + 6 mesecev služenja, na primer v mednarodnih misijah), s hkratno izdelavo sodelovanja in medresorske povezanosti SV ter ministrstev, zadolženih za gospodarstvo in delo, družino in socialne zadeve. V okvir sprememb na obrambnem področju uvrščamo vzpostavitev obrambnega štaba kot način povezovanja funkcij generalštaba SV in MORS, s čemer bi dosegli tudi vzpostavitev sistema, ki temelji na vzajemni kontroli vojaške in civilne obrabne strukture. Obrambni proračun je treba za obdobje delovanja vlade (štiri leta) nominalno zamrzniti na stopnji proračunskih izdatkov v letu 2008 in s tem zmanjšati stroške za delovanje MORS in SV, hkrati pa je treba porabo obrambnega proračuna vsakoletno programsko vezati na razvoj civilnega raziskovalnega področja.